

Hoàng tử Hoàng Chân

--- không rõ tác giả ---

Trong cuộc kháng chiến chống Tống (1076 - 1077), hoàng tử Hoàng Chân theo kế hoạch của Lý Thường Kiệt từ Vạn Xuân ngược lên sông Cầu đổ bộ vào bờ bắc, đánh nghi binh vào trận tuyến phía đông của địch để quân Đại Việt vượt sông tấn công vào doanh trại chính. Kế hoạch hoàn thành song hoàng tử Hoàng Chân cũng anh dũng hy sinh. Ghi công người anh hùng, nhân dân vùng Thủ Lệ (Hà Nội) đã lập đền thờ, nay gọi là đền Voi phục.

Sau trận thất bại ở bến đò Như Nguyệt, Quách Quỳ hết mong chọc thủng phòng tuyến của Đại Việt một cách bất ngờ, đành chịu đóng quân đợi thủy binh đến đón qua sông. Chờ mãi sốt ruột, đã không có lương để đóng binh lâu, lại nhớ đến lời căn dặn của vua Tống "... khi thâm nhập vào cõi chúng (chỉ nước Việt Nam), ta phải đánh cho chóng được", Quách Quỳ liền đóng bè lớn đổ quân sang bờ nam chuyển nữa. Nhưng đạo quân qua sông phần bị quân Đại Việt tiêu diệt, phần đầu hàng, hoàn toàn tan vỡ. Quách Quỳ chán nản, đành chôn chân ở bờ bắc, đợi thuyền. Giữa lúc ấy, thám tử báo về:

- Có đoàn thuyền từ phía đông tiến lại!

Quách Quỳ mừng lắm, tưởng cánh thủy quân của Hòa Mân và Dương Tùng Tiên đã vào hợp tiến, vội lên xem. Đúng là thuyền thật. Quân đông hàng vạn. Nhưng là quân của Đại Việt do hoàng tử Hoàng Chân chỉ huy đang hò reo thách đánh! Quách Quỳ thất vọng lùi về bản doanh. Lại sợ mắc mưu của ta, càng không dám nghĩ đến chuyện tấn công nữa, y ra lệnh: "Ai bàn đánh sẽ bị chém!".

Nắm được tình hình địch đã nao núng, ta quyết định phản công. Theo kế hoạch của Lý Thường Kiệt, thủy quân của Hoàng Chân sẽ từ Vạn Xuân ngược sông Cầu đổ bộ lên bờ bắc, đánh vào trận tuyến phía đông của địch, nhằm hút đại quân chúng về phía ấy, để quân ta vượt sông tấn công vào doanh trại chính.

Một đêm tháng Giêng năm Đinh Ty (1077), doanh trại Tống ở bờ bắc sông Kháo Túc (quãng sông Cầu gần núi Nham Biền), chìm trong bóng đêm nặng nề, bỗng có tiếng hò reo như sấm dậy, tiếng nước réo như lũ dâng. Quân canh hốt hoảng nhìn ra. Lờ mờ trên nền sáng mặt sông, hàng trăm chiến thuyền cỡ lớn đã cập bờ, kín đặc cả một quãng. Hàng ngàn quân Đại Việt có tượng binh dẫn đầu đang rẽ nước ồa lên. Giặc không kịp trở tay. Doanh trại bị đốt. ánh lửa soi rõ trận địa: chỗ nào cũng thấy quân Đại Việt! Giặc nao núng: phần bị chết, phần bị bắt, tan vỡ dần. Đám tàn quân phải mở một đường máu, quay đầu tháo chạy. Quân ta hò nhau đuổi theo. Trời sáng dần. ánh sáng ban mai soi rõ bóng Hoàng Chân, theo sau có hoàng tử Chiêu Văn, đang trên mình voi phát cờ hô quân tiến tới.

Tin trận tuyến phía đông bị phá vỡ làm Quách Quỳ hốt hoảng. Y vội cùng viên phó đô tổng quân Yên Đạt đốc một nửa lực lượng tinh nhuệ nhất là kỵ binh đi đối phó. Lại dặn các tướng Trương Thế Cự và Vương Mẫn giữ 5.000 quân kỵ còn lại:

- Hễ thấy ta bất lợi, phải kíp đem số tinh binh kia ứng cứu!

Bấy giờ, quân Hoàng Chân, Chiêu Văn đã vượt khỏi núi Nham Biền đang tiến về vùng đất bằng phía tây, nơi đóng đại doanh quân Tống, Quách Quỳ, Yên Đạt dẫn kỵ binh tới, liền chết xông vào cản phá. Trận đánh xảy ra dữ dội. Quân hai hoàng tử tuy đông, dũng khí có thừa, nhưng là quân thủy, nên không giỏi đánh bộ. Quân Đại Việt lại vừa trải qua một trận chiến đấu suốt đêm và phải tiếp tục đuổi đánh liên mấy chục dặm dài không nghỉ, nên có phần mỏi mệt. Còn quân kỵ của Tống thì toàn là thổ dân các thảo nguyên phương bắc giỏi nghề đánh ngựa, lại thạo đánh ở chỗ đất bằng. Quách Quỳ và Yên Đạt là những tướng dạn dày ở chiến trường Liêu Hạ nên rất sở trường về lối đánh ấy. Thế trận bất lợi cho Đại Việt. Nhưng Hoàng Chân và các tướng vẫn xông xáo cầm quân chống cự quyết liệt.

Trận đánh giằng co. Tồn thất hai bên mỗi lúc một nặng. Quách Quỳ, Yên Đạt đã có phần nao núng. Giữa lúc ấy, bọn Trương Thế Cự và Vương Mẫn kịp đốc kỵ binh đến tiếp chiến. Thế là tình binh giặc đã bị hút cả về hướng này. Nhiệm vụ mũi tiến của Hoàng Chân đã hoàn thành. Hoàng tử ra lệnh rút lui. Hoàng Chân, Chiêu Văn đi đoạn hậu chặn bước tiến của kỵ binh giặc, để quân ta rút dần xuống thuyền qua sông. Những chiếc thuyền chiến đồ sộ chở đến trăm người từ từ rời bến trở về bờ nam an toàn. Nhìn cảnh ấy, Quách Quỳ tức điên người. Một mặt, y sai các tướng Giới Định, Đặng Trung điều ngay máy bắn đá đến bờ sông để bắn đắm thuyền chẹn lối về của quân ta. Mặt khác, y cùng bọn Yên Đạt, Trương Thế Cự, Vương Mẫn... hô quân thúc ngựa xông vào giáp chiến quyết bức hàng Hoàng Chân. Tình thế thật hiểm nghèo. Nhưng, Hoàng Chân nhất định chống giặc đến cùng. Trên mình voi, tiếng hoàng tử sang sảng:

- Hỡi quân cảm tử, hãy kết chặt đội ngũ cản giặc!

Theo lệnh chủ tướng, năm trăm quân của Hoàng Chân thoát một cái đã dàn hàng ngang thành một bức thành sống vững chắc. Từ khối người có tổ chức quy củ ấy, từng đợt mưa tên thuốc độc lao về phía trước. Khối người cứ vừa bắn vừa nhip nhàng lùi về phía sông. Quách Quỳ càng cảm tức lồng lộn. Vừa lúc ấy, có thám tử của y rạp mình trên lưng ngựa xộc từ phía sau lại. Tên này mặt mũi còn đầy vẻ kinh hoàng, nói không ra hơi:

- Thưa... Lý... cướp... trại..!

Quách Quỳ chợt vỡ lẽ, biết bị trúng kế, chỉ kịp kêu "Thôi chết!", rồi hô bọn Yên Đạt dẫn quân kỵ lập tức quay về bản doanh. Chỉ để bọn Giới Định, Đặng Trung ở lại. Nhân khi giặc bối rối, quân Hoàng Chân rút gọn xuống các chiến thuyền và rời bến. Không ngờ, lúc ấy, bọn Giới Định, Đặng Trung tới kịp. Đội quân bắn đá của chúng cấp tốc dàn suốt dọc bờ cao của quãng sông Khao Túc không rộng lắm. Những tảng đá nặng được những cần tre bạt mạnh, gieo xuống đoàn thuyền của Hoàng Chân như mưa rào. Thuyền của quân Đại Việt không phòng bị kịp, tan vỡ nhiều. Soái thuyền của Hoàng Chân cũng bị trúng nhiều tảng đá lớn. Nước ủa vào khoang. Thuyền chao đảo dữ dội. Nhưng những bóng thủy quân cận vệ riêng của Hoàng Chân vẫn sừng sững trên mặt thuyền. Không một ai bỏ thuyền nhảy xuống sông trốn chạy. Cũng không một người nào bối rối kinh hoàng. Tất cả vẫn sừng sững như những pho tượng đồng. Tay cầm vững kim bài, tay vũ khí, họ đứng đó. Chủ tướng Hoàng Chân cũng đứng đó, bình thản nhìn dòng sông Khao Túc. Soái thuyền chìm dần. Nước ngập chân họ, lên cổ, lên đầu. Họ vẫn đứng đó với chiến thuyền.

Nhìn cảnh tượng ấy, lại nhớ đến nỗi lo ngại của vua Tống: "Người Giao giỏi thủy chiến, có gan, liều chết", lũ Giới Định, Đặng Trung thốt giật mình kinh sợ bảo nhau:

- Thật không thể khinh nhờn!

Cảnh tượng Hoàng Chân oanh liệt hy sinh đã trào lên trong lòng người dân vùng Thủ Lệ, Bồng Lai (Tứ Liêm, Hà Nội) một niềm tự hào. Trong trí tưởng tượng mang màu sắc huyền thoại của người dân vùng đó - tương truyền là quê ngoại của Hoàng Chân - thì Hoàng Chân chính là Linh Lang, còn vị thủy thần ở hồ Dâm Đàm. Biết nước nhà sắp có tai biến, Linh Lang giáng sinh làm con vua Lý Thái Tông để giúp nhà vua cứu nước. Giặc đến xâm lăng, Linh Lang nói với nhà vua:

- Xin vua cha cho một lá cờ đỏ cán dài và một con voi. Con sẽ dẹp yên giặc.

Khi cờ, voi đưa đến làng Thủ Lệ, Bồng Lai, nơi ông hoàng ở. Linh Lang cầm cờ đỏ chỉ voi, voi liền phục xuống. Linh Lang cưỡi lên mình voi, cầm cờ ra trận. Voi chạy như bay. Tay ông hoàng vung cờ phát tới, chỉ giặc giặc tan. Xong nạn nước, voi lại đưa ông hoàng về chốn cũ. Linh Lang hóa thành giao long xuống nước biến mất. Để tưởng nhớ người có công cứu nước, vua sai lập đền thờ nơi Linh Lang trèo lên mình voi ra trận.

Gọi đền Voi phục là vì thế.